

Tractandas

1. Beinvegni
2. Elecziun da 2 dumbravuschs
3. Approbaziun dil protocol dalla radunonza dils 27-04-2024
4. Approbaziun dil rapport annual 2024 e 2025
5. Approbaziun dils rendaquens 2024 e 2025 e dil rapport dils revisurs
6. Fixaziun dalla contribuziun annuala
7. Elecziuns: suprastonza e revisurs da quen
8. Tractaziun dil program da lavur
9. Tractaziun da propostas da commembras e commembers
10. Orientaziuns
11. Varia

Program cultural

A partir dallas 16.00 prendan entginas vischinas ed entgins vischins dalla vischnaunca da Sumvitg la pusseivladad da visitar igl archiv cultural ella casa da scola a Surrein e dar in'egliada el mund da cudischs ed archivalias. Durent l'investa vegnan presentadas entginas perlas ord il fundus da scatas d'archiv. L'ocasiun porscha era temps per sentupadas, discuors ed in brat d'impressiuns en in'atmosfera plein historia e regurdientschas, ed en in ambient cun numerus scazis sin pupi e historias ellas bibliotecas.

Radunonza generala

1.	<p>Beinvegni Cun grond plascher beneventa president Walter Deplazes, Surrein, tuts presents en num dalla suprastonza alla siatavla radunonza generala dall'Uniun Archiv cultural Sumvitg. In bi diember ha dau suatientscha alla invitaziun ed ein oz vegni per schar informar sur dil curriu e passau dapi la davosa radunonza generala. En special sa el oz benventar il referent dil di Ursin Lutz, schefredactur e menader digl institut DRG. Tenor artechel 9 dallas statutas ei la hodierna radunonza vegnida convocada ad uras entras il FUS e per e-mail. Cull'invitaziun han tuts survegniu la gliesta da tractandas. Cun l'acceptanza da quella sa il president arver la radunonza generala pils onns da gestiun 2024 e 2025.</p> <p>Las suandontas personas han schau perstgisar per la radunonza hodierna: Vitus Bass da S.Bendetg ed Armin Candinas da Rabius.</p>
2.	<p>Elecziun d'in/ina dumbravuschs Sco dumbravuschs vegn Giuliana Gienal, Sumvitg, eligida. Ella constatescha ina presenza da 20 personas.</p>
3.	<p>Approbaziun dil protocol dalla radunonza dils 27 d'avrel 2024 Il protocol vegn buca prelegius perquei ch'el ei staus publicaus silla pagina d'internet dall'uniun e pendius ora avon radunonza all'entrada egl archiv. Cun tscherna unanima vegn il protocol approbaus cun admetter engraziament al</p>

	<p>protocollist.</p>
4.	<p>Rapport annual dil president Preziadas commembras, preziai commembers, Preziadas amitgas e preziai amitgs digl archiv cultural Sumvitg</p> <p>Avon ualti bein dus onns, ils 24 d'avrel 2024, essan nus s'entupai tier nossa sisavla radunonza generala cheu en casa da scola da Surrein. 25 persunas han dau suatientscha all'invitaziun. Alla fin dalla radunonza ha nies archivar Tarcisi informau sur da nossa pagina d'internet e nies archivar Pieder ha dau in'egliada viaden ella sparta da fotografias e nua che quellas ein d'anflar. Avon radunonza ei igl archiv staus aviarts per in e scadin e beinenqualin ha priu la caschun da fuffergnar ellas archivalias rimnadas ed ha probabel anflau quei e tschei che ha fatg surstar.</p> <p><i>Excursiun culturhistorica</i> Ils 18 da matg 2024 ha in bi diember dalla Val Tujetsch e da nossa vischnaunca visitau la Val Medel. Sur Giusep Venzin, in profund enconuschider dils Medelins, lur historia e lur val, ha menau quei rosch d'interessai naven dalla caplutta da Sogn Gagl sut il pass dil Lucmagn entochen ella caplutta da Mutschnengia. Sin quei pelegrinadi tier capluttas e baselgias ha sur Giusep fascinau cun da tuttas historias ed anecdotes ch'ins havess aunc saviu tedlar ditg. Alla fin ein tuts lu stai a marena el hotel Cuntera a Mutschnengia. Ina biala sentupada culs Tuatschins enta Medel.</p> <p><i>Visetas egl archiv</i> Igl ei daventau ina bufatga tradiziun che la 3. superiura dallas scolas da Sumvitg/Trun visetan nies archiv. Aschia ei la davosa classa vegnida ils 27 da settember 2024 cun scolast Adrian Caviezel egl archiv. La finamira da quella viseta ei stada d'emprender d'econuscher igl archiv e dar in sguard viaden el vargau. - In onn pli tard ei lu la davosa classa vegnida sin viseta cun scolast Salvatore Stagliano e quei ils 22 d'uost 2025. Igl onn 1889 ha il buob Michel Biart scret ord sia piazza a Lyon en Frontscha ina brev a ses geniturs a Cumpadials. Quella brevetta ha 136 onns pli tard fatg gronda impressiun allas scolaras ed als scolars digl onn 2025, che han sez aunc buca scret bia brevs a maun.</p> <p>Adina puspei visetan classas d'avon onns nies archiv. Aschia ei era l'annada da 1949 cugl organisatur Gieri Maissen vegnida ils 2 d'october 2025 cheu egl archiv per schar reviver lur temps da scola e d'affonza cun sfegliar en fotografias e scartiras e secapescha cun schar reviver bialas reminiscenzas.</p> <p><i>Lavor egl archiv</i> Era durent ils dus onns vargai han mes consuprastonts prestau biara e fetg buna lavor per nies archiv. Els han ordinau e cavegliau mellis gasettas tier buca meins che 72 toms. Aschia posseda nies archiv actualmein tut en tut 124 annadas dalla Gasetta Romontscha. Che quella retscha ei aschi liunga savein nus era engraziar a Gion Lutz, Rabiun, che ha schenghegiu entginas annadas gia ligiadas. Dil temps pli niev maunca aunc l'annada 1960 che ei buca dil tut cumpletta. Pia, tgi che ha aunc gasettas da quei onn si surcombras, sa bugen purtar quellas agl archiv. Ussa fan quels cudischs da gasettas biala parada sin cruna e tgi che vul anfla franc in u l'auter artechel interessant ni in'annunzia empau pli speciala.</p> <p><i>Commembras e commembers</i> Actualmein ha noss'uniun 170 commembras e commembers, 5 pli pauc che tier la davosa radunonza. El decuors dils dus onns vargai ha il destin dalla mort tuccau ad ina commembra ed a sis commembers. Quei ein: Oskar Degonda da Mustér, Lorenz</p>

Fry da Biel, Albert Strebel da Cumpadials, Lucas Deplazes da Berna, Rinaldo Deplazes-Simmen da Altdorf, Aluis Duff da Sumvitg e Silvia Solèr da Rabius.

Pagina d'internet

Interessantas ed actualas informaziuns survegnis vus adina sin nossa pagina d'internet. Grond engraziament al Tarcisi che tegn quella adina actuala.

Avertura

Sco entochen ussa ei igl archiv adina aviarts per tgi che vul. Ins sa s'annunziar tier in ni l'auter commember dalla suprastonza e bugen arvein nus la porta.

Engraziaments

Cordialmein engraziel a tut quellas e quels che ein s'engaschai dapi la davosa radunonza generala en favur da nies archiv, en special a tut tgi che ha purtau quei ni tschei object per archivar ed era a quels che han motivau auters da far quei. In engraziament tut special admittel agl archivar Tarcisi Hendry ed al cassier ed archivar Pieder Wieland ed era als ulteriurs consuprastonts Werner Degonda e Gion Lutz per la fetg buna collaboraziun e lur grond engaschi per nies archiv. Jeu engraziel grondamein alla vischnaunca da Sumvitg che nus astgein duvrar gratuitamein la stanza digl archiv.

A vus tuts che essas vegni oz cheu, engraziel per vies sustegn ed jeu supplicheschel vus sco tier mintga radunonza da motivar vusezs e vos confamiliars, parents ed enconuschents da purtar agl archiv cultural tut quei ch'ei vegniu rimnau e meretta da vegnir conservau en in liug segir per vus, per nus e per nos vegnentsuenter. Communablamein lein nus vinavon conservar e mussar en nies archiv da quei e da tschei da nossa immensa ierta culturala. Engraziel fetg.

Film cultural digl onn 1939

Avon cuort ha Curdin Tuor, in giuven rimnader da rauba veglia da Sumvitg, anflau sin YouTube in film da viadi da 1939 che muossa in mument special en nossa vischnaunca.

Ils radunai astgan guder quei prezios document e quei bischu documentar dalla processiuin da s.Mudest digl onn 1939.

5. Approbaziun dil rendaquen 2024 e 2025 e dil rapport dils revisurs

Cassier Pieder Wieland pren il plaid e presenta ed explichescha ils dus quens dils onns 2024 e 2025.

2024	Entradas	10'916.95
	Expensas	14'392.60
	Surpli d'expensas	- 3'475.65
2025	Entradas	10'415.85
	Expensas	5'883.99
	Surpli d'entradas	+ 4531.86

Facultad

31.12.2025	Facultad	40'547.45
------------	----------	------------------

Rapport dils revisurs Augusta Gadola e Giusep Bearth

En num dils dus revisurs pren revisur Giusep Bearth, Cumpadials, il plaid. Els dus hagian comunablamein controllau ils quens en preschientscha dil cassier ed els sappien confirmar ch'expensas ed entradas seigien vegnidas nudadas correctamein. Tier las entradas seigien las contribuziuns dallas commembers e dils commembers ed ils sutegn dalla Regiun Surselva impurtontas. Il cassier hagi saviu dar cumplein

	<p>sclariment. Exprimiu engraziament admetta els al cassier ed a tuts funcziunaris ed engrazia a commembras e commembers per il sustegn finanziel. Ils dus revisurs supplicheschan d'approbar ils dus quens da 2024 e 2025.</p> <p>Cun tscherna unanima vegnan ils dus quens approvai cun admetter engraziament al cassier ed als commembers dalla suprastanza per lur lavur.</p>
6.	<p>Fixaziun dalla contribuziun annuala</p> <p>La suprastanza propona da fixar la contribuziun pils onns 2026/2027 sco tochen dacheu sin 20 francs per persunas singulas e 30 francs per conjugals. Ord il miez dat ei neginas objecziuns e la proposta dalla suprastanza vegn acceptada unanimamein.</p>
7.	<p>Elecziun dalla suprastanza e dils revisurs da quen</p> <p>Mintga dus onns crodan las elecziuns e tenor il niev ritmus da radunonza generala da cheu naven mintga radunonza generala.</p> <p>En elecziun ein tuts funcziunaris, suprastanza e revisurs. Unanimamein vegnan tuts reelegi e la suprastanza secumpona aschia pils proxims dus onns da:</p> <p>Walter Deplazes, president Tarcisi Hendry, actuar Pieder Wieland, cassier Werner Degonda, assessur Gion Lutz, assessur</p> <p>Ils revisurs dall'uniun ein per dus onns: Augusta Gadola, Mustér Giusep Bearth, Cumpadials</p>
8.	<p>Program da lavur 2024</p> <p>Il program da lavur preparaus dalla suprastanza vegn presentaus entras igl actuar.</p> <p><i>Portas aviartas ed avertura</i></p> <p>Las caschuns da saver visitar igl archiv e prender investa ein d'impurtonza e promovon la sesibilitad per la cultura. Tals dis possibilteschan era il purtar e surdar nova rauba agl archiv.</p> <p><i>Portas aviartas:</i></p> <p>Dumengia, ils 7 da zercladur 2026 ei di dallas portas aviartas denter l'ina e las tschun.</p> <p><i>Dis d'avertura ein:</i></p> <p>sonda, ils 5 da settember 2026 e sonda, ils 7 da november 2026 mintgamai denter las 10 e las 12.</p> <p>Da tut temps e sin damonda stein nus bugen a disposiziun per ina viseta e guida egl archiv.</p> <p><i>Excursiun culturhistorica</i></p> <p>Uonn meina l'excursiun culturhistorica ils 30 da matg 2026 a Sagogn. Leu surpren Augustin Beeli, Sagogn, da presentar siu vitg natal e las restonzas dil casti historic egl ost dil vitg. L'excursiun vegn menada atras ensemen cul Forum cultural Tujetsch.</p> <p>Il program per 2027 vegn tarmess tier per e-mail l'entschatta digl onn 2027.</p> <p><i>Lavur egl archiv</i></p> <p>Ils archivars mettan per mira:</p> <ul style="list-style-type: none"> - l'actualisaziun dalla pagina d'internet - la digitalisaziun da fotografias e quella da plirs films culturals - l'ordinaziun e registraziun dallas novas entradas <p><i>Informaziuns</i></p> <p>Tuttas informaziuns a commembras e commembers succedan per e-mail ni cun in inserat el FUS. Quellas succedan tenor basegns e necessitad.</p>

	<p><i>Luvrar e segidar egl archiv</i> Interessai ed interessadas cul giavisch da segidar egl archiv san s'annunziar tier in u l'auter commember dalla suprastonza.</p> <p><i>Animar e motivar</i> Quei ei buca mo la caussa dils commembers dalla suprastonza mobein era dallas commembras e commembers e dallas faaturas e dils fauteurs dall'Uniun Archiv cultural Sumvitg. Egls ed ureglias aviartas san meinsvart spindrar rauba che savess tgunsch anflar la via el curdem. Nus responsabels essan leds da mintga informaziun ed igl agid da far attents vischinas e vischins sin la pusseivladad da surdar material cultural agl archiv.</p> <p><i>Propostas</i> Ord il miez vegnan neginas ideas e propostas pil program da lavur 2026/27.</p> <p><i>En general</i> Ulteriuras informaziuns ein d'anflar sin www.archivcultural-sumvitg.ch.</p>
9.	<p>Propostas da commembras e commembers Da quella pusseivladad eis ei buca vegniu fatg diever.</p>
10.	<p>Orientaziuns Ord il miez dils radunai e davart la suprastonza dat ei neginas informaziuns.</p>
11.	<p>Varia Sut varia ha negiu giu basegns da s'exprimer ni far damondas.</p>
12.	<p>Referat: Il DRG – il Dicziunari Rumantsch Grischun <i>Ursin Lutz, il referent</i> Ursin Lutz, oriunds da Rabiun, ha frequentau la scola claustrala a Mustér e studiau scienzas da lungatg e cultura. Dapi 2006 lavura el tiel Dicziunari Rumantsch Grischun a Cuera, nua ch'el s'occupescha cul lungatg romontsch e sia documentaziun. Suentar in'activitad sco redactor eis el dapi igl onn 2023 schefredactor e menader digl institut. En quella funcziun eis el responsabels pil project dil dicziunari sco era per la direenziun organisatorica e pil svilup digital dil DRG.</p> <p><i>Emprema part: Historia (cronologica)</i> 1904 Fundaziun dil DRG cun la finamira da rimnar e descriver il lungatg romontsch. Denter ils iniziants ein: Giachen Caspar Muoth, Robert von Planta e Flurin Camathias, sut il tetg dalla Societad Retorumantscha. 1904–1930 Gronda fasa da rimnada: plaids, expressiuns e material linguistic vegnan collecziunai en tut las regiuns romontschas. Ei nescha in vast archiv linguistic. 1939 Cumparan ils emprems fascichels dil DRG. Il dicziunari vegn publicaus pass per pass sco ovra da liung cuoz. 2. mesadad dil 20avel tschentaner Svilup e consolidaziun dalla lavur scientifica. Redactors sco Chasper Pult e Andri Peer contribueschan decisivamein alla redacziun. Fin dil 20avel tschentaner Il project vegn cuntinuadamein sviluppaus. Alexi Decurtins ei denter las persunas marcantas dalla perscrutaziun e documentaziun. 21avel tschentaner Modernisaziun dil DRG: digitalisaziun dallas collecziuns, access online e novas metodas scientificas. Il DRG daventa in center modern da perscrutaziun a Cuera.</p> <p><i>In'egliada speciala ella vischnaunca da Sumvitg</i> La secunda part ei ina part pratica cun dar in'egliada ella vischnaunca da Sumvitg. Entras Ursin intervegnin nus tgei persunas che han a sias uras rimnau en mintga vitg dalla vischnaunca tshiens e tshiens plaids e nudau quels. A Cuera ein quels</p>

	<p>aunc oz archivai en scatlettas e vegnan duvradas per elavurar ed edir il DRG che ha priu si'entschatta igl onn 1939 ed ei oz arrivaus tier la letra M.</p> <p>Interessant ei la schelta da plaids tipics dalla vischnaunca ch'il referent fa enconuschent agl auditori. Els meinan a smarvegl e fan tuts presents attents sin las atgnadads specialas dils vischinadis e dalla vischnaunca. Ina rihezia lingusitica. Plaids ch'ei oz biars buca pli en diever animeschan a discussiuns ed explicaziuns.</p> <p>Cun entginas fotografias dalla vischnaunca da valeta culturala e historica fa el smarvegliar ils presents. La discussiun ei animada e bein enqual informaziun vegn dad vinavon al referent.</p> <p>Ils presents ei stai incantai ed han remunerau il referent cun in ferm applaus ed il president sottastreha igl engraziament al referent Ursin Lutz cun in present.</p>
<p>13.</p>	<p>Terminaziun</p> <p>Suenter in veramein emperneivel decuors dalla radunonza generala 2024/25 sa nies president Walter Deplazes, Surrein, terminar la radunonza generala. El admetta a tuts presents engraziament pigl interess e la preschientscha. A tuts giavischa el in bi temps, culla supplica dad esser allerts per las caussas e scazis culturalas dalla vischnaunca.</p> <p>A bien seveser alla radunonza generala 2028.</p>

Sedrun, ils 4 d'avrel 2026

Walter Deplazes
president

Tarcisi Hendry
actuar

